

2. Бруханський Р. Ф. Модернізація Державної податкової служби України: проблеми та перспективи / Р. Ф. Бруханський // Наука молода. – Тернопіль : Економічна думка, 2006. – № 5. – С. 93-99.
3. Бруханський Р. Ф. Проблеми і пріоритети інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств України / Р. Ф. Бруханський // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. – Т. 9. – С. 69-71.

О. Костюк

Тернопільський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В УКРАЇНІ

Реформування системи бухгалтерського обліку з урахуванням вимог міжнародних стандартів стало важливою умовою досягнення ефективності трансформаційних процесів, що відбуваються в економіці України. Одночасно, у зв'язку з постійними змінами зовнішніх та внутрішніх чинників, що впливають на результати господарської діяльності, посиленням зацікавленості в раціональності та доцільності розпорядження підприємствами наявними ресурсами, зростає необхідність проведення своєчасного й якісного обліку та контролю господарської діяльності. Зазначене особливо стосується операцій, пов'язаних з безготівковими розрахунками суб'єктів господарської діяльності, оскільки саме безготівкові розрахунки є ланкою, що сполучає кожний суб'єкт господарювання з оточуючим ринковим середовищем, державними фінансами та дозволяє брати участь у процесі виробництва, розподілу та споживання.

За економічною сутністю безготівкові розрахунки є елементом грошового обігу національної економіки, який опосередковується рухом грошей або певних вартісних форм. Розвиток світової фінансової інфраструктури призвів до того, що безготівкові розрахунки, які приблизно становлять лише 10 % кількості всіх платежів, сягають 90 % їхньої вартості. Дослідження інформаційних джерел (економічних, законодавчих і нормативних) дало змогу узагальнити важелі співвідношення готівкових і безготівкових коштів, які функціонують на даному етапі розвитку світової економіки: 1) ступінь легалізації економіки; 2) ступінь довіри до банківської системи; 3) мета політики держави щодо регулювання грошової маси.

Основними проблемами розвитку системи безготівкових розрахунків в Україні, на нашу думку, є наступні: 1) оптимізація форм і способів безготівкових розрахунків, їх організації; 2) вибір раціональніших у певних економічних умовах форм розрахунків, які давали б найбільший ефект; 3) інтенсифікація та прискорення розрахунків; 4) удосконалення захисту інструментів безготівкових розрахунків від можливих зловживань; 5) підвищення самостійності господарських суб'єктів за умови досконалої організації і здійснення безготівкових розрахунків у господарському обороті; 6) визначення нових механізмів організації безготівкових розрахунків, які б дозволяли на економічній основі подолати кризові явища у грошовій сфері.

У результаті дослідження визначено, що форми безготівкових розрахунків як елемент економічної системи, відображають конкретний спосіб існування, внутрішню організацію змісту системи безготівкових розрахунків. Складовими форм безготівкових розрахунків є сукупність розрахунково-платіжних

документів, порядок їхнього оформлення та приймання установами банків, відповідний документообіг. Доцільність використання тієї чи іншої форми розрахунків визначається конкретним господарським завданням, змістом і методами розв'язання фінансових проблем суб'єктів господарювання. Кожна окрема форма безготівкових розрахунків несе певне фінансове навантаження, має свої позитивні та негативні аспекти, специфічні особливості та сфери ефективного використання. За результатами аналізу встановлено, що серед різних форм розрахункових документів, що використовуються під час розрахунків між суб'єктами господарської діяльності, найбільшу питому вагу (95 %) займають платіжні доручення, а такі форми безготівкових розрахунків, як розрахунки за допомогою чеків, банківських пластикових карток, акредитивів майже не використовуються. Серед причин недостатнього використання зазначених форм безготівкових розрахунків визначено недосконалість чинного законодавства, небажання суб'єктів господарювання змінювати старі традиції.

На даному етапі розвитку системи управління господарськими процесами, що відбуваються на підприємствах, в тому числі безготівкових розрахунків, існують певні недоліки у використанні звітності як інформаційної системи, а саме: всі види звітності (крім управлінського обліку) надають інформацію після того, як той чи інший факт господарської діяльності вже здійснився. Таким чином, у процесі перебігу господарських подій керівництво підприємства не завжди має змогу на нього вплинути.

На всіх рівнях господарської діяльності необхідно чітко організувати аналітичний облік руху безготівкових коштів таким чином, щоб інформація нагромаджувалася за трьома видами діяльності підприємства – операційною, фінансовою та інвестиційною. Методика обліку операцій, пов'язаних із безготівковими розрахунками потребує вдосконалення, оскільки на неї негативно впливає порядок розрахунку об'єкта оподаткування для податку на прибуток, що іноді суперечить економічному змістові господарського факту.

Прогнози безготівкових грошових коштів рекомендуємо складати за трьома методами: оптимістичний, реалістичний, песимістичний залежно від очікуваного впливу зовнішніх (кредитна, податкова, цінова, соціальна політика держави, ринкова кон'юнктура тощо) і внутрішніх чинників фінансово-господарської діяльності та стратегічного плану розвитку підприємства.

Сьогодні економіка України потребує швидких структурних та технологічних перетворень при одночасному вдосконаленні механізму безготівкових розрахунків, так як сучасний її стан характеризується розладом платіжно-розрахункової системи та платіжною кризою. Від стану безготівкових розрахунків, своєчасного і повного надходження від платників коштів залежить стан грошового обігу, ціноутворення, кредитні відносини, фінансовий стан підприємств і, як підсумок, соціальний стан населення. В період економічної кризи порушується система безготівкових розрахунків, збільшується попит на готівку та кредит банків. Крім того, лібералізація цін ускладнила формування кредитних процесів банків, негативно вплинула на проведення безготівкових розрахунків. Таким чином, в сучасних умовах, коли спостерігається зниження рівня платоспроможності підприємств, порушення товарного і грошового обігу,

неефективність діючого механізму розрахунків між підприємствами, який не стимулює їх до своєчасного виконання платежів, необхідно не тільки технічно здійснювати розрахункові операції, але і вдосконалювати організацію безготівкових розрахунків.

Література

1. Бруханський Р. Ф. Стратегічні пріоритети оптимізації контрольно-ревізійних процедур в АПК України / Р. Ф. Бруханський // Облік і контроль на підприємствах АПК: стан та перспективи розвитку: у 2 частинах. – Ч.1. – Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції 10-11 жовтня 2008 р. – К.: КНЕУ, 2008. – С. 28-30.
2. Гарасим П.М. Наскрізні блоки кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку / Гарасим П.М., Бруханський Р.Ф., Хомин П.Я. – Тернопіль: Астон. – 2003. – 368 с.
3. Рудницький В. С. Судово-бухгалтерська експертиза економічних правопорушень / В. С. Рудницький, Р. Ф. Бруханський, П. Я. Хомин. – Київ: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.

О. Лихолат

Тернопільський національний економічний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВІДНОСИН ВЛАСНОСТІ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВАХ

Порівняння організаційно-правових засад функціонування різних форм господарювання ринкового типу, що створені в сучасних умовах в АПК, дозволило встановити ряд відмінностей між ними. Зокрема, вони полягають у реалізації відносин власності на майно та землю, порядку користування ними, трудових відносин і системі управління; у принципах розподілу прибутку та прийняття рішень щодо формування капіталу. Проведені дослідження свідчать, що серед сільськогосподарських підприємств переважають асоційовані форми господарювання, тобто, в основному, збережено традиції колективного господарювання шляхом об'єднання майна і землі колишніх членів колективних сільськогосподарських підприємств. Одним з найбільш поширених організаційно-правових утворень в сільськогосподарському виробництві є кооперативи, частка яких у Рівненській області становить 67 %.

Аналіз нормативних документів, поглядів вітчизняних та зарубіжних авторів дозволили зробити висновок, що кооперацію слід розглядати як форму господарювання, в основі якої лежить колективне володіння майном і землею, привласнення результатів праці, що ґрунтується на системі стійких внутрішніх соціально-економічних зв'язків і відносин між суб'єктами господарювання в процесі реалізації особистих та колективних економіко-соціальних інтересів.

В сільськогосподарських кооперативах основними внутрішніми користувачами облікової інформації стають члени кооперативу – його співвласники. У зв'язку з цим система обліку повинна бути доступною для менеджерів кооперативу з метою прийняття стратегічних і тактичних рішень, а отримана інформація повинна бути зрозумілою для користувачів всіх рівнів.

Особливості методики бухгалтерського обліку в кооперативах визначаються відмінностями у формуванні та русі окремих складових їх власного капіталу, зокрема, пайового капіталу та нерозподіленого прибутку (непокритих збитків), а також виникненням нових об'єктів обліку і господарських відносин.